

APRIL 1924 TEV.2



NOVIKRES





Ciril Kočvar:

Ob petindvajsetletnici Kettejeve smrti.

Slovenci imamo več razlogov, ki nas silijo, da spoznavamo vrednost dela onih, ki so šli pred nami. Zidarji, naše prosvete – koliko jih je? In njih važnost za naš narodni obstoj? Taj je naša knjižna edina, ki nas je ubranila utonitve v ger-nštajskem morju, edina tolaznica v mnogih težkih dneh, edina naša dragocenost. Da, nekaterim narodom pomeni leposlovje veliko, nam vse. In zato moramo smatrati za svojo obveznost, da se oddolžimo preteklosti s tem, da se od časa do časa poklonimo enemu naših prejšnjih graditeljev.

Danes, ko je preteklo že četrť stoletja, odkar je v stari cu-krarni umiral Kette, danes že lahko točno zaznamo, koliko trajnega smo prejeli od njega. Na pragu nove dobe, a še vedno v starem stoletju združuje Kette s svojo umetnostjo obliko in čustvo Prešerna, realizem Alškerc in novi arilizem Županciča in Cankarja. Ili ravno slučaj, da se začne devetnajsto stoletje s Prešernovim rojstvom, konča pa s smrtjo Ketteja. Zdi se mi, kot da je v prejšnjem stoletju živel pri nas en sam um inik, ki je ustvarjal prve elemente naše lepe knjižge. Prešeren, Lévsčik, Štritar, Jurčič, Gregorčič, Alškerc! Ali niso imeli vsi ti le eno samo pred oči: podati Slovencem najnujnejše, kar potrebujejo. In to dobo zaključí Kette, ki boče ravno ponoviti v našem leposlovju Prešernovo gesto.

Dasi je mladega, komaj triindvajsetletnega gimnazijskega abiturijenta presenetila sredi prvega razmaba smrt, vendar je Kette kot pesnik ustvaril toliko trajnega in lepega, da si je sam postavil trden spomenik, ki bo kljuboval času. Njegov smeh bo še dolgo zvenel v slovenski pesmi in v tem smehu bodo jasne tudi črke Kettejevega imena.

Aforizmi: Delajte, a ne govorite!

Gloveska duša je zrcalo, v katerem vidimo sliko večne pameti.
(John Ruskin)

Kdor mnogo govori, pretvori malokdaj besede v dejanja;
modrijan se vedno boji, da so njegove besede nad njegova dela.
(Kitajska znanost.)

Stanko Mencinger:

Iz cikla: *Mozaike popotnih pesmi.* (Avgust 1922)

Sarajevo.

Naj te gledam v polnem dnevu,
ko na sever senca pada,
in ko z minaretov vitkih
starib bodž se glas razlega.

Naj te gledam v tibi noči,
ko v razkošni luči plavaš,
z bledim fantom se zabavaš -
mescem - ki s srebrnimi darili
prišel je ašikovat.

Vedno si čarobno mesto!

Odeliska, ki zbežala
z belih dvorov je na vzhodu
in vsa trudna počivala
je na svojem dolgem potu -
Strnile zelene gore
so se v zložen otoman,
v svoje so naročje vzele
dar od vzhoda ta poslan.

Allah sodil je:
In deva ta v ponozni
vse odslej kraljuje Bosni. -

Še je lepa, ni še stara,
njena oblačila so še pestra
pa čeprav je dimljajo zelena
s krilom zapadnjaskim zamenjala.

Tudi mene si zapletla
v svoj skrivnostni čar,
in težko mi bo pri sreči,
ko poslavljajoč, uzrem še
ta divotni blesk munar.

Aforizem:

K pojmu živega spada, da mora rasti, da mora
razširiti svojo moč in sledujoč razširiti vase svojo
luč moči!

(Nietzsche.)



Albin Kerševan:

Odmrev iz daljine.

zimsko jutro se zbudilo kakor dete,
v zimi glej na groblji tam cvetico,
ki blede je, kot ne bilo bi v njej življenja;
zapude sneg in roža bo vxtreptala pod odeso,
venela bo, se žalostila, kakor jokajoče dete.

Takrat prišel do groblje bode človek,
razgrebel sneg globoki s trudom;
na listič pa najmanjši bo s tresočo roko
zapisal eno le besedo lepo. Sreča.

In solnce bo takrat zašlo za goro,
poljubljalo v daljavi strmi vrh pečine,
... nato nastopila bo črna noč.
Janje in spomini bodo vsi ležali
poteptani, na široki blatni cesti;
le spoznanje bo ostalo, večno grenko
in me spremljalo do smrti.

Ta pesem dolga je in nima konca
in šla bo skozi vse trpljenje;
spomin ostal bo za tolažbo,
srce bo mrtvo za življenje.

Stanko Mencinger:

Nekoč...

Prešel je sen in mladostje,
je zadnji cret odpal -
prek polj donelo vetra petje;
takrat v mislih sem obstal,
začuden, tib, prevzet.

Nada Obereigner:

Dan odbaja.

*Ues solnčni dan plesala sem
in od vrtenja in od dubtenja
venecib rož omamljena sem vsa
v upebanosti in sopari mi zastaja dih.*

*Nad mano temni so oblaki,
z zapada solnce sije k ničti,
in sence se ogromne plazijo
med travami.*

*Zapravila sem dan v plesu,
a vem: če delala bi,
bi moje delo prav tako izginilo
sredi teh ogromnih senc,
kakor moj ples in vriskanje moje
sredi tišine vročega dne.*

R.S.:

Žvečer.

*Ro v dneh bralkosti
se razgrnejo
poljane solnične pred menoj,
spet zaželim si jih nazaj;
ker zdaj jih krije
tanka megla že -
več solca ni
in mrak skrivnostnejši
je dan za dnem...
Kako želim si luči več! -*

R.S.:

V mraku.

*Nikogar ni... in zatrepčejo
akordi plabo v mrak:
roko stegujem v labnem snu -
in daleč, daleč, tam na koncu
začne naraščati
skrivnostni žum;
in siv oblacček razari...
hod da bi me pozdravil v solcu mrak:
Akordi vzplapolajo koprneče,
akordi zasepečejo prošče -
pa spet nikogar ni...*

Albin Kerševan:

Na jugu.

(Konec.)

Stopil sem le oknu in se zazrl v nebo, kjer so blestele xvezde tako tajinstveno v nedosegljivem vsemiru. Topel vetrč je majal perje trte, ki je pritrjeno suštelu. Skozi sveže ozračje je svignila od neba svetla točka in ugasnila za drevjem.

"Mati si videla xvezdo, ki se je utrnila?"
 "Da, videla... nekdo je umrl." Umolknila je, nato nadaljevala: "Vsak človek ima svojo xvezdo v vesoljstvu..."
 "Katera pa je moja?" sem vprašal, ona pa je dejala: "Ne vem... toda gorje če jo najdeš, tisti trenotek bi umrl."
 "Strah me je bilo materinih besed, stopil sem od okna, mati pa je tiho molila..."

Mlado jutro je zazarelo v mogočni južni krasoti, ptice so zazvirgolele in odletele v silišje višave solnčnih žarkom nasproti. Takrat sem stopal po prašni cesti v mesto. Od blizu sem gledal višoke hiše, omamil me je vonj oleandrov in mirt, ki so cvetele sredi bujnega zelenja v bližnjem vrtu. Srce je bilo radostno, toča želel sem dalje. Mlada duša je hotela pronicati v skrivnost, ki je ležala za visokimi zidovi. Blizu sem stal neznanemu življenju in vendar se daleč. In prvi cilj sem dosegel.

Čarobno mesto, lepo in veliko, sedaj te gledam v praviem blesku. Vse stoji pred menoj, po čemer sem dolgo brepenel: višoke hiše, izložbe, cerkve, trgi, ulice in ljudje. Pozdravljeno življenje! Tako se takrat zavrtčkalo moje srce. Občudoval sem ljudi razkošno nališpane, slišal njihove pogovore, poklone, prijeten smeh, sladke besede, robato hlebev kmeča in molitev beraca. Vse je bilo prijetno, neskončno veselo, obžarjeno od zlatih žarkov zemskih naslad in, ustvaril sem si sodbo o vsem, kar mi je odkrilo mesto: življenje je prijetno, polno radosti; je poč posejana z dubčecmi rožani.

Pozno popoldne sem odšel domov. Pred hišo so me pozdravili pisane astre in rexeda je zadehtela. Utrujen sem bil, stopil sem med gredice in legel v travo. Utirgal sem veliko belo astro in pričel trgati nje lističe, ter govoril: "... Pekel... vica... nebesa." Tako so nam otrokom proročevale cvetke bodočnost onkraj trpljenja. Poslednji listič je odletel v travo... nebesa... Nasmehnil sem se, prevzet velike sreče.

Solnce je zašlo in temna noč se je prikradla med cvetke. Vse je utihnilo, nikjer ni zablestela luč in tudi xvezde niso svetile na nebu. Čemu ta grozna, mračna tišina na jugu med cvetkami?...

Sečaj šele razumem. Sanjal sem o jugu in mladosti, prijeten sen, ki me je iztrgal iz vsakdanjosti in omamul s tiho melodijo davnih dni. Take trenutke ljubim, kajti takrat je pozabljeno vse gorje, mračni in strahotni gozdovi se umaknejo cvetočim poljanam, kjer biva večno nemoteno veselje, kamor ne kaže nikdar brepenenje po razurzanem življenju...

Spomini so ugasnili v duši in življenje se mi je zazdelo še bolj grenko, kakor marsikdaj poprej.

Zunaj je bilo megleno jutro, zaspano in puščeno, kakor so vsa v tujini človeku, ki je nekoč užival krasoto jutranjega juga. Gosta megla je zastirala pogled in velike hiše so stale kakor pošasti kraj ceste, ki je vodila v mesto.

Stopil sem na ulico in postal pred vrati. Videl sem množico ljudi in zazdelo se mi je, da jih bruba megla iz hladnega zrela in ropet požira. Odvrveli so mimo in ulica je ostala nekaj hipov prazna, nato sem začul govorico, dvoje medlih senc je sililo iz megle, obrisi teles so postali ostrji in proti meni sta korakala delavca. Sta sta mimo in me pogledala. Spreletelo me je ob čistemu pogledu, kjer je ležal izraz zaničevanja in sovraštva obeneč. Ozrl sem se za njima, a že sta mi zginjila izpred oči, kakor sta prišla. Stopil sem na trdi tlak in odbil za njima.

Katopljena sta bila v pogovor in ko sem ju prebitel, sem čul besede:

„če ne bo boljše, Bog pomagaj!“, drugi ga je prekinil z odgovorom:

„A kaj, Bog pomagaj, reke pomagajte pomagajte, dejanje govori, kjer ne povedo dovolj besede, drugače....“

„Za menoj je pogovor utihnil, ozrl sem se, delavcev ni bilo več - odšla sta v tovarno. Pomislil sem: „Kako je neki nadaljeval stavek?“ Zamisljen sem korakal dalje. Oddaljil sem se od tovarne, a v duši mi je postalo jasno: zasluhl sem besede, ki so sledile v pogovoru med delavcema... Saj jih slišimo vsake dan in vedno zvane enako trdo, odločno in neizprosno. In tiše besede osvajaajo duše, razvneajo srca in vžigajo plamen v očeh. Z istim plamenom sem videl umirajočarce, toda sledile jim vedno novi, v blizni starih enake mladeniči in nadaljujejo začeto delo. In tako bo šlo morda še dolgo in morda tudi večno.“

„Bog pomagaj“ in šel sem dalje - v mesto. Megla je bila vedno gostejša in po mračnih ulicah so brlele plinove svetiljke. Na žametnem kraju sem srečal prijatelja:

„Pozdravljen! Kam si namenjen?“

„Začuden me je pogledal, odzdravil in dejal: Sam ne vem. Iavam po ulicah brez cilja in iščem miru razgreti domišljiji.“

„Kaj se je zgodilo, povej, morda ti pomorem?“ Molčal je. Zrl sem mu v blede obraz, močne oči je povesil k tlom, kakor zločinec in zavzdihnil:

"Zgodilo se je, ni pomoči, samo ona lahko pomore."

"Katera ona? Ne razumem!"

"Saj jo poznaš."

"Morda.... Mlila?"

"Da!"

Poslednja beseda mu je prišla težko iz grla, v me pa je zilil smeh:

Bog z Mlilo, prijatelj! Ne bodi žalosten, saj si jo že davno spoznal, pa si vseeno upal, in zastoj."

Če drevoredu ni bilo nikogar in sedla sva na klop, on globoko zamisljen, jaz razigrane volje. Predobro sem poznal prijatelja, vedel sem, da bo kmalu utolažen, ko bo čul smeh. Pa je sedel vedno mirno in imel pogled uprt v tla. Jkušal sem ga tolažiti, toda moje besede je prestlišal in naposled dejal:

"Morčuješ se, hvala, zbogom!" in je vstal, da bi odšel. Prišel sem ga za roko in smeh mi je zginil z obličja. "Morda je res potrč," sem si mislil... Molče sva sedela, roko v roki, megla se je razgrinjala krog našu, zeleno perje kostanjev je bilo resno in kuplje so padale na drobni pesek. Vstala sva in odšla v gozd, prav na vrh hriba na malo planoto in sedla na posekano deblo, on pa je govoril:

"Ali boš poslušal mojo zgodbo?"

"Da!"
Dolgo je tega, kar sem jo spoznal in vendar nisem nikdar govoril z njo. V duši sem jo povzdignil visoko nad druge, ker mi je bila po dubu najbližja. Čakal sem do poslednjega trenutka. Včeraj sem se namenil v drevored, da jo poiščem, tam sem spregledal."

Umolknil je, zrl v daljavo, kakor bi iskal misli in nadaljeval:

"Sedela je na klopi in nekdo se je poslavljajal od nje. Ko je odšel sem krenil za njim, mu zastavil pot in se predno sem spregovoril mi je neznanec dejal:

"Prepozno, ona je moja."

Vesel je odšel po drevoredu. Takrat je bilo končano vse in sedaj je moja duša strta."

Tovariš je končal, uprl vprašujoče oči v mene in nebože sem govoril:

"Čudna zgodba in nikdar mi ne bo šla iz spomina." Megla se je dvignila in solnce se vsulo zlate zarke na poletno pokrajino, ki je zažarela v raskošni luči.

Odšla sva. Ob slovesu sem ga vprašal:

"In kam kreneš sedaj?"

"Na jug k morju."

Ko je čez nekaj dni odbajal na dolgo pot, se mi je zazdelo, da je bil njegov obraz jasnejši nego sicer in morda je že tisti hip občutil toploto južnih noči, ki je najdeje v sanjah uteho razbolele sredi.

Fr. Starè:

Ozek pramen žarkov se igral je.

*Ozek pramen žarkov se igral je
v izbi moji vedno mračni,
troje lepih misli, snežnih, belih,
obtskalo je moj temni dom.*

*Vedno sem bil zam v tej izbi,
nikdo ni prišel in ni me vabil,
da naj idem, da naj spesnim
rožnat venec pesni o ljubavi.*

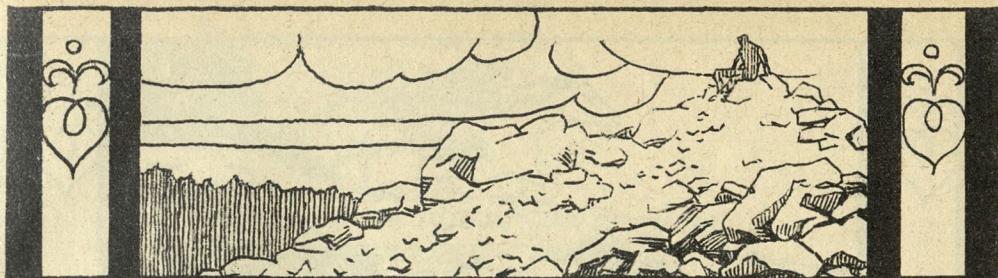
*Danes, glej! kakor da se izneveril
je svet stoletnim pravdam,
spet so prišle k meni misli,
povabile me na ljubice stran!*

*Lunin žarek se je plaxil
po steni vlažni, za hip obstal
na mali sličici, na mali sličici
dani mi..... ne.....*

*Za hip so zaigrale vode,
za hip si stala tam,
za hip spomin je moj
objel te in poljubil.*

*Pogledal sem, ni ga bilo
žarka svetlega, fit je bilo
misli gorke, ni bilo
na tebe več spominov.*

*Samo še temna noč
z nekatero zvezdo medlo,
moja izba še bolj prazna,
moja duša še bolj bolna.*



Stanko Mencinger:

Šetajoče misli.

Iz samote.

Neodoljiva sila spera Mignoninca ne je potegnila za seboj, kakor potegne struja veletoka čolnič utrjenega čolnarja v svojo smer.

Kadar sem stopal sam po samotnem drevoredu, se mi je zdelo, da brezene gole veje z menoj, tako čudovito slična so bila ta žalostna drevesa mojemu srcu. Tudi njih vrhove se obletavala privlačna melodija nejasnega koprnjenja, tudi njih se je v molčecih nočeh dotaknila svetla perut bežecih ptic.

Toda ni zaman vse trpljenje tih golih, k nebu štrlečih vej in ne bo varano njih bolešno pričakovanje! V zlaten solc se bo strnila ta žalost in brepenenje, ter se pokazala majskemu solncu v podobi bobotnih cvetov.

Moje koprnjenje pa ne bo našlo kraja, kjer bi se usidralo, ne bo našlo belega gradu ob skrivnostnem jezuru - kakor Mignon. Obsojeno je, da potuje z Abasvejem po brezbrežnih morjih.

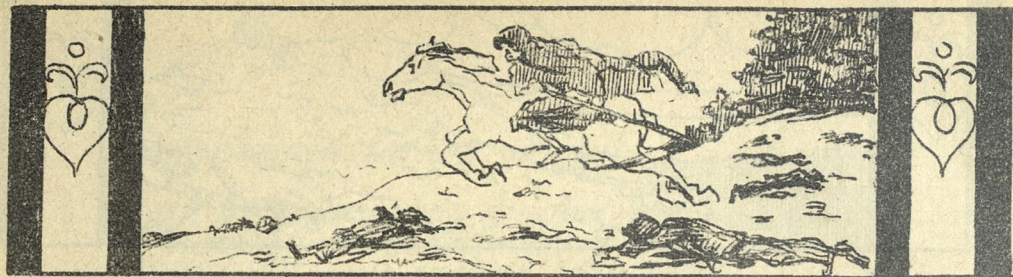
Da bi izgubil svoj lastni pogled na svet, da ne bi vedel, kdaj potujejo ptice na jug, da ne bi ljubil glade, potem morda cluša ne bi bila izvor bolečnih misli. Potem bi si kupil rdeča očala in ne bi videl črnih senc, v katerih se skriva tolpa bednih in lačnih in ne bi videl svetlih pasov, kjer se zbirajo bolešno koprneči. Poslušal bi pesmi in ne bi vprašal od kod in kam ti zvoki. Zrl bi v prečudne tvorbe stvarstva in ne bi videl skritih stez, ki vodijo na njegovo sled. Zatrli bi vsa bolešna občutja v sebi in vse lepe misli, ter jih vrgel med saro zapuščenih otroških igrac. Krenil bi na veliko, izvozeno cesto in se pridružil pivani tolpi, ki sledi stopinjam Epikura.

Tako pa sem ptic, ujet v kletko polarnih noči, zaman brepenec po solncu in razkošju sužnih vrtov.....

Asforizem:

Čjudje niso to, kar izgledajo.

(A. Shindley.)



Fr. Novič:

Pesem iz dni trpljenja.

(Odlomek iz predavanja v krožku.)

Pred nami slike bedne se vrstijo,
 a kje so sanje -
 one prerazkošne sanje,
 ki smo v dušah tajno jih gojili ?
 Kje so cveti,
 ki smo z njimi poč krasili,
 kje so vzorci, ki smo xanje se borili ?

Oli bili smo mladi,
 bili veseli,
 svoji veliki nadi
 smo jadra razpeli,
 z mislimi iskrenimi
 smo konje sedlali
 in vse prejabali.
 Z željami vabečimi
 smo govorili,
 z zvezdami blestečimi
 si domove krasili...
 Hrepenenje mogočno
 v solnčne smo žarke zapletali
 z voljo jekleno,
 kakor z meči gorečimi
 smo svet si osvajali,
 z razkošno ljubeznijo
 si duše opajali.

Oli trenotek je pal v mojo dušo,
 trenotek gorja,
 kakor bi šinil blisk preko neba
 in ves svet razdejal,
 tako je pal trenotek
 in razgnal vse sanje razkošne.

*In pogledi razbesneli,
v tem trenutku govorijo,
pred nami slike bedne
se vrstijo...*

*Nad mano se bliski poigravajo
v noč vibarno misli poltavajo.*

*Na križ so nas pribili!
Poglejte roke krvave,
poglejte dlani!
Ali vas ni groza
te mlade krvi?
Poglejte naše oči;
steklo z rdečimi lisami!
In strah vas ni,
ako upremo oči
v vaše duše?*

*Na križ so nas pribili,
izjemali kri:
umri! —
Telo ste usmrtili,
ali dub se živi.
Za gorami že ustaja beli dan,
in solnce žareče razpalja vašo vest.*

Stanko Mencinger:

Vizija.

Žbežal sem s strabočnik bregov, ker sem slišal plakutanje mrtvaskega ptica in pritaženi jok morja, ki nalibem ljubi to razrušano obal, pa slutt, kaj snuje njegova roka.

Žbižal sem s strabočnik bregov, kjer je vse človeško delo dolga vrsta preračunanih uhrepov, kjer so zamenjali njegovo svetlo podobo z zbirkami umazanih papirjev, namočenih v krvi in solzah bednih, kjer se skrivajo pod krinko najčistejših stremljenj najogabnejši grebi. Ti bregovi so otroci Sodome. Ž iznujdbami grade stolp, ki naj bi se gal do neba in vrhu njega bodo postavili prestol, oblajan od zemskih hijen in nanj se bo vsedel človek, ki so mu zemske orgije izsesale skoro vse prvotne sile, da jih je moral umetno nadomestiti. In ta človek z gumijastimi no-

gumi, ogromno lasuljo, črnimi očali, zlatim zobovjem in slusali na ušesih se bo rogal velikemu Hexnancu in njegovim silam.

Ne bodo zazareli bliski v Iljegovih očeh in ne bo zagrnil teh prokletih bregov v mirak in strabočno divjanje vibarjev. Z grozotnim glasom, čigar odmev bo segal v dolga stoletja, bo obsodil ta kepeči vrh greba in samovolje, ki nimá rož, da bi se mogel on z njimi okrasiti, - v počasno smrt, da zgine sam na svojih ranah, brez pomlajevalnega soka Iljegove pomladi.

Žáto bitim s teh strabočnih bregov, bitim čez morje, da se v senci lotosa snidem z vsemi, ki nosijo v srcu in mislih Iljegovo ime, in da se v Sveti reki operem od kuge zapada.

Albin Kerševan:

V ximski noči.

Slonel na oknu sem in xrl v glubo noč,
kroz oglov tulila je burja svojo pesem.
V zvniku bližnjem je odbilo ravno kar polnoč
in duša je obsodbo pisala - neskončno pesem.

Takrat začul bolesten vzdih sem iz temine,
kakor klíc nesrečnega, ki išče srečo nemo
in blodí v mračnih bramih, išče le tššine,
da našel bi pokoj, a vidi pred seboj le temo.

Ne misli, da je konec pesmi in življenja,
začuti njen dirljaj in vidi solze njeje.
Takrat spozna nje dušo, prosto vsega zlega
zapiše si v srcé nekdanje vse spomine,

In kakor xarja, jutranji oblaki tajni,
mu leže svit spoznanja in svetlobe;
Proč mračna misel, srce zapoj ji pesmi,
ki rešila te je nesrečnega iz teme večne!

Alforizmi:

1. Veselje na tvorilvi in rušenju — praveselje!
2. Le kot ustvarjajoči moremo razdirati!
3. Ni potrebno ximagati, ako hočemo prebiti svojega nasprotnika le za malenkostno razdaljo.
4. kar hoče človek, kar hoče vsak najmanjši delec katerega živega organizma, to je en plus noči..... (Nietzsche.)



Fr. Starè:

Pomlad.

1.

Uzcvetela je na polju velika roža.
 Vabila v objemie opojne
 roža življenja.
 Sanjače, počte in druge
 vse zavračala, želela si zdravib
 in močnih v ljubezni.

2.

Mojega znanca gosli
 na pomlad ne pojo
 več tako živo;
 vem! tam so druge gosli,
 močnejša nje pesem,
 ljubav nje bolj rudeča,
 njeno življenje –
 pa je neskončno.

Štanka Mlencinger:

Pesem moja.

Pesem moja
 iz srca zapeta,
 nosi tibi blagoslov
 čudežnih zvonov,
 ki so s tih južne sape razmajale
 v to belo noč,
 od žarečih utrinkov prebodeno,
 od gorečih misli presunjeno.

Aforizmi:

Delati stvari najslabšega okusa, o katerih si
 komaj upamo reči, da so koristna – je tudi junško! Grki
 si niso stranovali prišteti med velika Heraklejeva dela
 čistitje bleva. (Nietzsche.)

Stanko Mencinger:

Ciro.
(Crčica.)

Še pred dnem je vstal Ciro in pobitel skozi vrt cvetočih višenj k morju. Stopil je v ribiški čoln, parkrat so udarila vesla ob nalahno valujočo gladino in že je bil daleč od brega. Obetal se mu je bogat lov, a Ciro danes ni mislil na ribarenje. Skoro pod zairedno je vrigel neholikokrat mrežo v morje in ne zaman.

Medtem so zardeli vrbovi Mlosorja v jutranji zarji. Nekeje se je dvignila jata galebov in letela proti obali, kjer so v pozdrav vzbajajočemu solncu zablestele vasice, kakor beli šopki vpleteni v svezje zelenje kastelanskega polja, narabla nagnjenega proti morju. Tudi trepetajoče morje se je zaiskrilo v mameci luči, ki je planila izra gore in objela to prerazkošno pokrajino.

Ciro pa se ni zmenil za ves ta jutranji sijaj. Odložil je vesla, sedel na rob čolna in oprl glavo v dvoje zagorelih dlani. Mi se odzval ribiču, ki mu je iz daljave voščil "dobro jutro." Nemirno je spal preteklo noč in še sedaj mu begajo čudne misli po glavi. Nepristano vstaja v njegovi domišljiji podoba mlade begunka, ki se je bila včeraj s svojo materjo priselila v sosedovo hišo in ki ji je Ciro na svojem mežgu tovoril prtljago. Vsi včerajšnji dogodki se mu nanovo oživljajo: ko so potovali kraj obrežja, sta se tujki, begunki iz daljše Rusije večkrat ustavljali, občudujoc morje in povpraševali Cira, kako se imenuje ta ali oni otok. Kadar sta bili mali in bci zalopjeni v pogovor, su je nemoženo opazoval. Hci se mu je zdela prav nenavadno dekle: visoka, vitka, sanjavih, kakor nebo modrih oči in njeni lasje liki solncnemu žaru razlitemu nad morjem. Spominja se, kako je nekoč kot otrok občudoval veliko sliko Madone v mestni cerkvi, kamor je bil šel z materjo. In Madezda - tako je mati nazivala bcerko - je bila na las podobna tej Madoni.... Blixu vasi ob cesti cvete letos aloa. Ko so šli mimo, nje, se je Madezda nenadoma ozrla in spogledala sta se s Cironi. Cudovit blesk je ležal v njenih očeh, blesk, ki nima nič ognja, kakršeni v temnih očeh kastelanskih deklet. V tem blesku je ležal odsev vsega neposmljivega in skrivnostnega botenja in brepenenja mladosti. Tisti hip je podlegel magičnemu uplivu njenega pogleda; postal je dete in skoro bi jo prosil, kakor je nekoč očeta, naj gre in mu ulovi solnce, ki bo, sicer naslednji trenutek utonilo v morju. - In včeraj zvečer Ciro ni šel brekhat pod okno male črnolase Rade in še celo sprl se je s tovariši, ki so ga vabili s seboj na običajno večerno pohajkovanje.

Nalahno se je zibal čoln in v Cirovem spominu so se nepristano vrstile take meglene slike, podobne opojni z dišavami preobloženi sapi, ki veje z obale. - Proč s sanjami, saj je Ciro krepak, drzen ribič in ne sanjac.

Kakor bi se hotel otresti vseh nadležnih misli, se je mahoma razkoracil sredi čolna, nekoliko uredil z roko svoje zmursene črne lase, ki so mu padli preko oči in pogledal na

solnce, ki je že visoko pripotovalo po azurnem nebu. Mnogi ribiči so se že odpravili domov in tudi Ciro je prijel vesla, ter pognal čoln proti bregu. Solnce se je uprlo v njegovo rujavo lice in lasje so mu zavibrali v vetru.

Ma obali je srečal Rado, ki ga je pogledala z objokanimi vprašujočimi očmi. Skoro sram ga je bilo in ni je odgovoril. Ma vrtu je srečal mater in ji molče izročil ribe. V njenem pogledu je ležalo globoko vprašanje, kajti prvi hip je spoznala, da se je Ciro izpremenil. Stopil je v hišo, vzel čutaro vina in se poslovil rekoč, da gre popravljat kamenite ograde v vinograd.

(Nadaljevanje sledi.)

Ulbin Kerševan:

Kalvarija.

1. Del.

I.

Noč se umikala dneru, na nebu so ugašale zvezde. Jutranja zarja je božala oblačke, ki so se urno umikali na zapad. Dremono-modro nebo je razarelo v prelestni luči, ptičice so razvrgolele drobno pesem mladenici jutru v pozdrav.

Takrat je sedel na vrhu Kalvarije pod tremi križi- Bojan. Globoko pod njim je zuborela Soča v skalnati strugi. Vstalo je mlado primorsko jutro in solnce je vzbajalo. Vrbovi križev so se razsvetili, ob vrznožju pa je ležala še senca in grobna tišina je vladala na tem otoku trpljenja in žalosti.

Bojan je sklonil glavo nazaj, pogled mu je svignil čez vrh velikega križa na jasno, modro-nebo. Nad njim je xatrepetalo ob labnem pišu vetra listje dreves in rosne kaplje so mu omočile obraz. Učival je krasoto jutra z vso mlado dušo, toda ta hip so njegove misli za trenutek onemele, nato pa odbite le v davno prošlost in mu pričarale v dušo težko vprašanje: „Ali niso te hladne rosne kaplje- solze, ki jih je točila naša velika mati ko je plakala za izgubljenimi sinovi?“ Trudnost mu je legla v ude. Hotel si je obrisati kaplje z obličja, toda roka je bila težka in ni je mogel dvigniti. Skozi polodprte veke je gledal v labno meglo zavito pokrajino pod seboj, nad katero je ležala prijetna tišina. Solnce je prisijalo na klop, kjer je sedel Bojan. Rosne kaplje na njegovem licu so se posušile, njih sled pa je ostal. Ozgosen je bil z žigom trpljenja, ki je znamenje vseh izgancev.

Hotel je vstati pa ni mogel, prevelika je bila njegova trudnost. Naposled je sklonil glavo na kolena in zaprl oči. Težke misli so mu rošile po glavi. Mlad je bil in čil, a vendar mu je počival na obličju izraz izkušnosti. Dolgo je sedel s sklonjeno glavo in iskal izboda iz mračnih misli. Naenkrat ga je iznenadilo obupno, pritajeno stokanje, prestrašen je urno dvignil glavo. Ozrl se je v grmičevje, toda zapazil ni ničesar.

(Dalje sledi.)

Ciril Kočivar:

Rostand - župančič

Cyrano de Bergerac.

Cyrano Edmonda Rostanda je pravo nasprotje Flaubertovega gospoda Homaisa. Medtem, ko misli in doživlja ta omejeni, male-miščanski filister le zase in za svoj krog, se bori Cyrano s kompromisi, presodki in strahopetci. Dasi odbija vse in vzhuja pri vseh odpor, vendar ne popusti niti za las, se ne umakne nikjer in je v večni borbi, čeprav mnogokrat brez vsake nade na zmago. V tej točki se srečuje iz življenja zajeti francoski Cyrano s hladnim, skonstruiranim nadčlovekom Nemca Nietzscheja. In ravno vsled te neomajnosti je osebnost bergeraškega junaka brezcasoma, splošno človeka.

Ta nedosežni človeški vzor je združil Rostand z zgodovinsko osebo pisatelja Cyrana, živečega v 17. stoletju. Rostandov Cyrano zna vse, zmore vse, strahuje vse in je kot pravi sam:

Filozof, naravoslovec,
"glasbenik, rimac, sabljac,
norčar zruhoplovec,
šegav zabavljac,
ljubimec - a ne zase lovec..."

Ne se dvobojuje, zлага verze, ko umira, brije norce, ko ljubi, pripomore tekmeccu do cilja.

Heroična komedija "Cyrano de Bergerac" je popolnoma francoska umetnina. Pravi galski esprit, izražen že po Molièru, se je izkristaliziral v dovršeni obliki, katere glavni element je krasota sloga in jezika. Cyrano je umetnina besede, ne dejanja, ima pa zelo človeški koniec v zadnjem prizoru.

Pesnik župančič je edini, ki nam je mogel tu izbrusiti umotvor posloveniti. Kot v francosčini, blesti tudi v slovenščini ona brižgajoča in prekipjavajoča beseda, ki onamlja vsakega. V tem oziru je župančičev prevod res vreden pesnika.

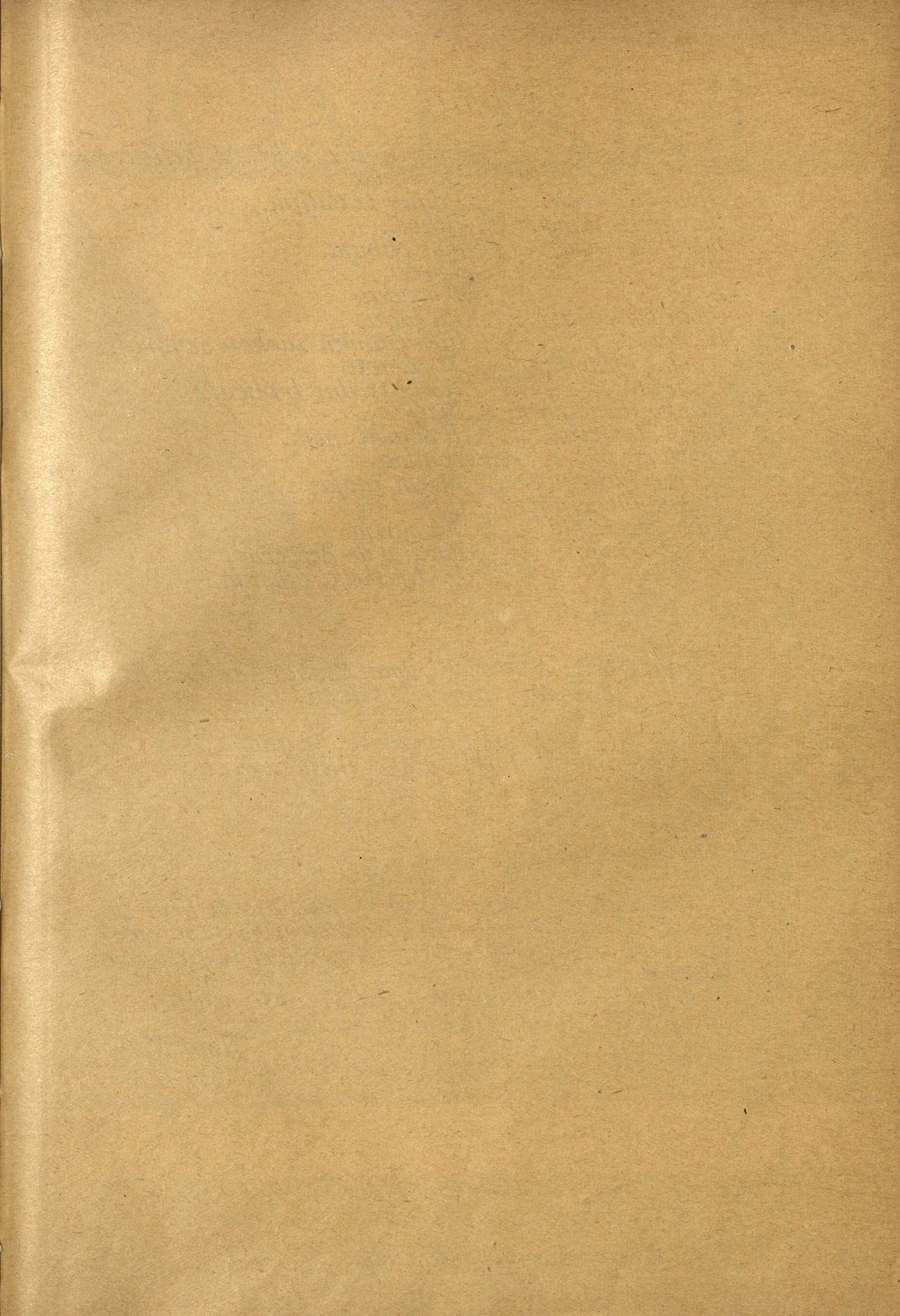
Iz dijaškega gibanja.

Literarni krožek "Ivan Cankar" se je ustanovil na občnem zboru F.S., dne 23. nov. 21. in takoj pričel z delom. Spočetka je štel le malo članov, pozneje je število znatno naraslo. Program, ki smo si ga stavili je deloma izvršen. Prvi sad našega gibanja, ki smo ga pokazali na razpisu je bila Cankarjeva proslava 8. dec. 23.

Predsedki so bili odstranjeni, šli smo dalje. Izdali smo svoj list in ga nazvali: Ilov. Mes. Marca 1924 je izšla 1. številka. Uspeh je bil nepričakovan, že prvega dne nam je pošel.

Dne 18. marca smo sodelovali na akademiji F.S., ki je bila ob enem proslava goda g. ravnatelja Mariju. Uspela je dobro. Kettejeva proslava se vrši 27. aprila, na katero vabimo vse.

A.K.



Vsebinska:

1. Ciril Kočevar:..... Ob petindvajsetletnici Meteljeve smrti.
2. Stanko Mencinger:..... Sarajevo.
3. Albin Kerševan:..... Odmev iz daljine.
4. Stanko Mencinger:..... Nekoč...
5. Nada Obereigner:..... Dan odbaja.
6. R. S.:..... Zvečer.
7. R. S.:..... V mraku.
8. Albin Kerševan:..... Na jugu.
9. Fr. Starč:..... Ožek pramen žarkov se igral.
10. Stanko Mencinger:..... Iz samot.
11. Fr. Kovič:..... Pesem iz dni trpljenja.
12. Stanko Mencinger:..... Uzišja.
13. Albin Kerševan:..... V zimski noči.
14. Fr. Starč:..... Pomlad.
15. Stanko Mencinger:..... Pesem moja.
16. Stanko Mencinger:..... Giro.
17. Albin Kerševan:..... Kalvarija.
18. Ciril Kočevar:..... Cyrano de Bergerac.
Iz dijaškega gibanja.

Izdaja literarni krožek "Ivan Pankar", 12. podr. F. 5.
na realni, Ljubljana.

Urednik: Bogumil Krajnc.
Odgovorni urednik: Stanko Mencinger.

Iz uredništva: Rokopisi naj se pošiljajo čitljivi in
pisani s črnilom! Gradivo za 3. številko se spreje-
ma le do 10. aprila 1924. Kasneje poslanih spisov ne
bomo sprejeli!
S sledenjo številko je pričelo izhajati obširneje delo
„Kalvarija“, na kar čitatelje opozarjamo!
Novi Kres.